

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ.

«Ἡ Ποίησις — εἶπε ὁ Πόε — δὲν εἶναι τὸ Ἔργο μου: εἶναι τὸ πάθος μου».

Λακωνικώτερος καὶ ἀκριβέστερος χαρακτηρισμὸς δὲν ἤμποροῦσε νὰ δοθεῖ. Γιὰ τὴ λογικὴ, ὑπάρχει στὴν Κριτικὴ ἀρετὸς τόπος. Γιὰ τὴν ψυχολογία, ὑπάρχει στὴν πρόζα ἀρετὸ ἔδαφος. Γιὰ τὴν ποίησιν εἶναι τὸ πάθος, — τὸ πάθος σὲ ὅλην του τὴν κλίμακα.

Ὅταν ἤμουν νεώτερος, ἤθελα ἡ ποίησις νὰ εἶναι πρὸ παντὸς εὐγενής: τὸ ἄγγιγμα τῶν πραγμάτων· τὸ πέταγμα ἔπάνω ἀπὸ τὰ βάρη· ἡ πίκρα ποὺ λιώνει σὲ χαμόγελο· κ' ἡ εὐγραμμὴ γαλήνη ποὺ δὲ σκοτίζεται ποτέ.

Ὅσο μεγαλώνω, ἀγαπῶ πάντα τὴ συμμετρίαν, μὰ καὶ τὴ σφοδρότητα· τὸν ρυθμὸ, μὰ καὶ τὴν ἔντασιν· τὴν τέχνην, μὰ καὶ τὸ μεγαλύτερον δυνατὸ ἀποτέλεσμα ἔπάνω στὴ συγκίνησιν· τὶς τελειωτικὰς ὀξύφωνες κραυγὰς, — πᾶν ὅτι δίνει τὴν ὑψίστην σπουδαιότητα, τὴν αἰσθητότερην συνείδησιν τῶν πραγμάτων.

Ἄφ' ὅτου ἡ ποίησις παρεξηγήθη κ' ἐξέπεσε σὲ μιὰ ἔμμετρον πρόζαν, δημιουργήθη ἡ ἔννοια τοῦ λυρισμοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι παρ' αὐτὴν ἡ καλῶς ἐννοουμένη ποίησις.

Ὁ διανοούμενος ἐλκύεται ἀπὸ τὸ μεγάλο· ὁ αἰσθητικὸς ἀπὸ τὸ τέλειον.

Ἕνας πραγματικὸς καλλιτέχνης καὶ τί δὲν θάχαμνε, καὶ τί δὲν θάδινε, γιὰ ν' ἀποκτήσῃ πάλιν στιλπνὸν καὶ διάφανον τὸ θεϊκὸν μέταλλον τῆς συγκινήσεως, ποὺ ἡ λαμπρότητά του βρῖσκεται πιά μόνον στὴν ἀνάμνησίν μας! Ὁ ἔρωτας, ἡ ποίησις, ἡ νευρασθένεια, τὸ ἄλκοολ, ἡ φωτιά, ὅλα θὰ τοῦ ἦσαν εὐπρόσδεκτα, μόνον ἅς μποροῦσε νὰ αἰσθανθῆ, — ἔντονα, βαθειά, καὶ μὲ ἀκρίβειαν! — ἔστω κι' ἂν δὲν μποροῦσε πιά νὰ γράψῃ!

Ἐπάρχει στήν ποίηση μουσική, εἶναι ἡ γοητεία της. Ὅπως ὁ ὑπνωτιστής δὲν γοητεύει μὲ τὰ λόγια, ἀλλὰ μὲ τὸν τόνο τῆς φωνῆς, τὸ ἴδιο καὶ ὁ ποιητής: αἴρεται ἀπὸ τὰ λόγια, πρὸς τὸν τόνο, πού σὰν ρεῦμα σὲ ὑπόκωφη κίνηση, περιστρέφεται γύρω ἀπ' τὸν ἑναρθρο λόγο.

«Καὶ μὲς στήν τέχνη πάλι ξεκουράζομαι ἀπ' τὴ δούλεψή της» εἶπε ὁ ποιητής. Ὡ, δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀγωγή τελειότερη γιὰ τὸν ποιητή, παρὰ ἡ ἴδια ἡ ποίηση, ἡ μακρότατη ποιητικὴ παράδοση, ὁ μέγας αὐτὸς κόσμος! Ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν τέχνη, ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ ἀδρανὴς ὕλη, μιὰ σύγχυση ὑποδεέστερη, ἀσυστηματοποίητη κι' ἀνοργάνωτη καὶ πού — τὸ χειρότερο — δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τίποτε πιὸ πολὺ... Στὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει ἄλλο, ἀπὸ προσωπικὲς συλλήψεις προσωπικὲς ἀγωνίες, προσωπικὲς μορφές. Ἡ ἀντικειμενικότητα εἶναι ἀπάτη.

Ἡ φαντασία εἶναι ὁ θησαυρὸς, τοῦ ὁποίου ποτὲ δὲ θὰ ἀντιληφθοῦμε ἀκέρια τὴ σημασία. Θεμέλιο ὅπου βασίζονται τὰ πάντα, ἀκόμα καὶ ἡ βούλησις, καὶ ἡ ζωὴ.

Ἡ πίκρα, ἡ ἀπόγνωσις, ἡ ἀπογοήτευσις, ἡ ἀπελπισία, ἡ τραγικότητα, δὲν εἶναι δυστυχήματα γιὰ τὸν καλλιτέχνη. Δυστυχίμα εἶναι ὁ περισπασμὸς κ' ἡ παραζάλη, ἡ ἀπορρόφηση τῆς πεζότητος τῆς ζωῆς.

Φυσαρμόνικες τῶν χειρῶν καὶ φυσαρμόνικες τῶν χειλιῶν, — παλιοὶ φωνογράφοι, — orgues de barbarie, - harmoniflutes, — ἀνώνυμα, φτωχὰ ὄργανα τῶν δρόμων, πῶς σᾶς λατρεύω!

Οἱ μεγάλες κι' ἀριστοκρατικὲς μουσικὲς ξαφνιαζοῦν μὲ τὴν ἐπισημότητά τους· χρειάζεται κανεὶς εἰδύμα γόμυς γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μ' αὐτές. Ὅμως αὐτὰ τὰ φτωχὰ ὄργανα, πού τρεμουλιάζει ὅση ποίηση ὑπάρχει σιτὴ μεγάλη ζωὴ μπαίνουν ἀμέσως στήν καρδιά μας.

Τίποτα δὲν ἀρμόζει πιότερο ἀπ' αὐτὰ στὴ μοναξιά καὶ στήν περισυλλογὴ, στήν ἡμερησιωπὴ τῶν δωματίων μὲ τὰ βιβλία, στοὺς μοναχικοὺς περιπάτους, στὸ βαθὺ ὄνειρο πού σαλεύει πίσω ἀπ' τὴν καθημερινὴ σκέψη μας.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ